

Llegir la història.

Repensar les fronteres, reinventar les pràctiques

Primera edició: setembre de 2024

Coordinat i dirigit per Vicent Galiana Cano

i Alejandro Llinares Planells

© Diversos autors, 2024: l'autoria dels textos està esmentada en els respectius capítols.

© D'aquesta edició: Sembra Llibres, Coop. V., 2024

C/ Real de Gandia, 3, baix esq.

46020 València

sembra@sembrallibres.com

www.sembrallibres.com

som cooperativa

Edició: Samuel Fenollosa, Mercè Pérez i Xavi Sarrià

Disseny de la col·lecció: Setanta | www.setanta.es

Correcció: Roger Sarrià

Maquetació: Octavi Gil Pujol

Aquest llibre s'ha imprès a Arteos (Catalunya)

amb paper ecològic, òfset cru de 80 grams i ha estat

compaginat amb cos 10,5 de la tipografia Mercury.

ISBN: 978-84-10198-19-7

DL: V-2493-2024

Diversos autors

Llegir la història

**Repensar les fronteres,
reinventar les pràctiques**

Vicent Galiana Cano i Alejandro Llinares Planells
(dirs. i coords.)

SEMBRA
LLIBRES

Nota dels editors

Aquest llibre, que presentem amb aquestes línies, és el resultat d'un procés de reflexió i debat que arrancà fa pràcticament una dècada, quan compartíem espais, tertúlies i inquietuds a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de València en temps d'estudi universitari. D'ençà de llavors, els nostres posicionaments i perspectives han anat madurant i canviant amb l'experiència docent i investigadora i l'aprenentatge i la reflexió col·lectiva generada en encontres, seminaris, congressos i debats didàctics en claustres de diversos centres educatius.

La idea que vehicula aquest volum és senzilla i clara: explorar la possibilitat d'utilitzar la literatura –en el sentit més ampli del terme– com a font històrica per al treball a l'aula i generar una bateria de propostes àmplies i diverses per poder portar a terme la hipòtesi de partida. Així, aquest text pretén construir un espai de reflexió i pràctica docent per trencar aquestes dinàmiques establertes i oferir una proposta alternativa concreta: l'ús de la literatura com a font històrica per a treballar a les aules. L'estudi que enceta l'obra i les vint-i-dues propostes concretes per a treballar la literatura com a font històrica a secundària i batxillerat s'han treballat amb tres objectius fonamentals.

En primer lloc, contribuir a trencar el mur que separa la *literatura* de la *història* i fer-les dialogar en la tasca docent. Una relació complexa, sovint polèmica, que pretenem naturalitzar per generar un espai de sinèrgia que faça possible la construcció d'una metodologia didàctica diferent, seductora i al servei de la comprensió profunda del passat.

En segon lloc, contribuir a la transformació curricular i aproximar l'alumnat a un passat divers, complex i plural. Una història en procés de construcció continu per defugir explicacions senzilles i relats tancats, que situe les majories socials al centre de la història i convida a una reflexió profunda sobre el llegat historicista que continua dominant hui l'estructuració i l'explicació del passat en l'educació secundària.

I, en tercer lloc, però no menys important, oferir una alternativa didàctica sustentada en el foment de la lectura i la construcció de propostes concretes per al treball diari a l'aula. Nosaltres entenem que la història en la secundària ha d'avançar més vinculada a la comprensió profunda de processos i realitats de la majoria social que no pas a l'enumeració de successos inconnexos de les elits polítiques i econòmiques. I aquest estudi és un vehicle, una ferramenta, per a avançar en aquests objectius.

Amb una estructura cronològica, el volum integra vint-i-dues propostes que viatgen des de la Grècia Antiga fins a l'actualitat, posant l'èmfasi en la història de gènere, les revoltes populars i la misèria, la guerra i l'exili, l'humor com a arma política, l'holocaust i la precarietat, la repressió política i el compromís militant. Un volum plural i divers que ofereix ferramentes i propostes per a acostar una història compromesa i integradora a les aules del nostre país.

Alejandro Llinares Planells
Vicent Galiana Cano

Índex

- p. 7 **Nota dels editors**
- p. 9 **Repensar les fronteres, reinventar les pràctiques. Història, literatura i educació.**
Vicent Galiana Cano i Alejandro Llinares Planells
- p. 25 **Una proposta educativa de l'hospitalitat a la Grècia Antiga per mitjà dels poemes homèrics**
Alma Brell Botella
- p. 35 **Homer, educador de Grècia *Homer, Il·làda i Odissea: el manga***
Verónica González Espinosa
- p. 45 **«Acta de naixement»: Conquesta, colonització i construcció del regne de València a través del *Llibre dels fets***
Javier Fajardo Paños
- p. 55 **L'odissea de Susanna. La invisibilitat de les dones en la narrativa històrica i la seua reivindicació a través d'*El desordre de les dames*, de Pepa Guardiola.**
Aitor Mahiques Bataller
- p. 63 **Escriure la història en l'edat mitjana i a l'aula: La *Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim* (s. xv)**
Guillermo López Juan
- p. 77 **La crònica de Bernat Desclot i les reines en l'edat mitjana: una proposta didàctica**
Francesc Granell Sales
- p. 83 **La València cortesana del Renaixement a través de *La vesita* de Joan Ferrandis d'Herèdia**
Arantxa Llàcer Martorell

- p. 95 **Com si en aquelles presons no haguessen tancat mai homes sinó bestiar a punt de ser sacrificat. Aproximació a la marginalitat, les minories i la Inquisició a l'edat moderna a partir de la novel·la *Els cabells d'Absalom*, de Vicent J. Escartí**
Jacob Mompó
- p. 105 **La Fortuna i la vida quotidiana a la València del barroc, a través de les *Notícies de València* de Joaquim Aierdi**
Vicent Josep Escartí i Soriano
- p. 115 **Antic Règim, guerra de Successió i memòria a través de *El pas dels maulets* de Pau Tobar: una aproximació educativa**
Alejandro Llinares Planells
- p. 123 **La misèria que els va fer forts La societat francesa dels segles XVIII i XIX a través d'*Els miserables***
Anna Lloret
- p. 131 **Mort o llibertat. Història de gènere i Revolució Francesa a través de *La Declaració dels drets de la dona i la ciutadana i altres escrits* d'Olympe de Gouges**
Laura Peris Bolta
- p. 141 ***La balada del norte. La Revolució del 1934***
Felix Linde
- p. 149 ***Ara que estem junts*, de Roc Casagran Guerra i exili amb ulls d'infant**
Francesca Cano i Server
- p. 159 **Subalternes però no submises. Les dones sota la dictadura franquista a través de *Regreso al Edén i Cuerda de presas***
Néstor Banderas Navarro i Alba María Boix Vicente

- p. 175 **Aprenuérem la brutícia de la por. Historia quotidiana i violència social a la postguerra a través de *La bona lletra* de Rafael Chirbes**
Vicent Galiana i Cano
- p. 185 **La barbàrie oblidada, més present que mai. *Hadashi no gen (Hiroshima)* de Keiji Nakazawa**
Heriberto Mira Hernández
- p. 193 **La guerra quotidiana i el totalitarisme: *Dr. Uriel* de Sento**
Rafael Álvarez Torregrosa i Felipe Sigüenza Tarí
- p. 205 **La precarietat del *sentit*. La vulnerabilitat de la enunciació històrica en *L'home a la recerca de sentit* de Viktor E. Frankl**
Santiago Gabriel Leguizamón Arrieta
- p. 213 ***Llibre de meravelles* de Vicent Andrés Estellés i *El poble* de Miquel Martí i Pol: dos poemaris per a pensar la postguerra a l'aula**
Irene Mira-Navarro
- p. 223 **Lliçons de dignitat humana. Primo Levi i l'experiència de l'Holocaust a *Si això és un home***
Marc Ferri Ramírez
- p. 231 **La millor arma és l'humor Nazisme, discriminació i II Guerra Mundial a través d'*Ha tornat*, de Timur Vermes**
Miguel Ródenas Martínez
- p. 239 **«Excepte pistoles o armes de guerra» *Cartes a Olivier. I tu què feies per ser antifranquista?* Didín Puig i el relat epistolar de la repressió, l'exili i la lluita cultural**
Natxo Escandell Garcia

- p. 249 **Una història alternativa de la guerra freda per mitjà del còmic:**
Superman: fill roig
Miguel Penalva Cerdà
- p. 255 **Una terra gangrenada. La història dels vençuts de la guerra**
a partir d'*Escales Avall* de Cinta Arasa
Agustí Campos Perales